

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrum congrue tres comites iurame[n]ti assignentur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

quare Deum: quoniam nihil aliud faciunt quam simpliciter invocare testimonium dæmonum nulli se exponentes periculo, sed suo arbitratui committendo, si voluerit testimonium perfacere. Qui autem se precipitat aut duello certat, aut ardens ferrum tangit, propterea Deum tentat, quia exponit se manifestatio periculo si Deus eum eripere tenuerit. Adde quod etiam scelestissimus homo qui nefandissima crimina multiplicatis iuramentis inique conterege perisset, periculo se quoque exponeret, ut Deus miraculo illum proderet.

ARTICVLVS III.

Virum congruo ires comites iuramenti assignentur.

Quonia iusurandum (ut supra dictum est) & art. s. iterum repetetur, non est earum virtutum, quæ per se absque necessitate honestatè habent, consequens fit ut certis comitibus & ornamentis antequam sit licitum, sit vestiendum. De quibus D. Thom. duabus conclusionibus respondet. Prior est. Tres sunt necessarii comites, quibus iuramentum honestatur: nempe veritas, iustitia, & iudicium. Conclusio hæc non solum ratione, sanctorumque testimonio, sed oraculo item sacre scripturæ nititur. Ait enim Deus Hierem. 4. Iurabis, vivit Dominus in veritate, in iudicio & iustitia: quod exponens Hieronymus: Animadvertendum inquit est, quod iusurandum hos habet comites, scilicet veritatem, iudicium & iustitiam. Probatur ratione. Quoniam per iuramentum Deus qui summa veritas, summaque iustitia est, in seipsum adducitur, necessarium ad eius reverentiam est, ut id quod iuratur primò sit verum, mox iustum & æquum: sed tertio præterea circumspèctio iurandi requirit, ut non leuiter, sed maturo iudicio, & discretione fiat. Exigit ergo veritas, iustitia & iudicium. Posterior conclusio. Iuramentum cui veritas non subest dicitur falsum & mendax: cui vero non subest iustitia, dicitur iniquum & illicitum: sed quod leuiter sine necessitate & iudicio fit dicitur temerarium. Tamest ubi si iustitia deest, vel iudicium cõmuni nomine dicitur incautum. Vide ergo quanta sit iuramenti maiestas, quantaque sit religio per ornandum, antequam sit audèdum. Addit quip-

pe illic Hieron. quod si tria ista defuerint, nequaquam erit iuramentum, sed periurium. Et intelligit non solum periurium, ubi tria simul defuerint, sed etiam vbi unum eorum quod præmissum abfuerit. Tamest diuersa ratione & gradu: vt quæstione subsequenti patebit. Quo fit vt si hæc illegitima iuramenta ad normam violatè prohibitionis accommodentur, quæ est ne nomen Dei assumamus in vanum, diuersa in illis cõpèctur vanitatis ratio. Vanum quippe est, quod sit frustra, puta quod sine suo causet. Diuersimode ergo hæc vana sunt. Nã ubi non est veritas iustum sua euacuatur substantia, & medulla, perinde atque auelana sine nucleo. Vbi autè aliquid iuratur iniquum, vt hominè occidere, iuramentum fit secundo gradu vanum: quia è regione aduersatur scopo & fini, nempe iustitiæ ad cuius custodiam concessa nobis est iurandi facultas, sicut vana est oratio qua irritatur Deus. Iustum autè temerarium, & vanum caret causa iurandi, nempe necessitate: sicut vana fuisset penitentia, vbi nullum præfuisset peccatum. Requiritur igitur veritas primò omnium in iuramento, in assertorio quidem, vt id quod asseritur, verum omnino sit, atque id quod negatur, sit vti que falsum: in promissorio vero, vt id quod promittitur, si licitum modo fuerit, tempore & loco impleatur. De secundo autem comite nempe de iustitia dubium nonnullum exiit, an in solo promissorio locum habeat. Enimvero si ad rem tantum quæ iuratur sit iustitia referenda, illi soli competit, vt si quod promittimus iustum sit: in assertorio vero ait hic Caiet. ineptum esse assignare iustitiam quantum ad rem iuratum. Possum, n. ego asserere sub iuramento me aut illum, scelera quæ iniusta sunt opera patrassè. Imo quamuis asseram iurando id quod non est malum, vt me esse præsum, iuro quidem rem veram, sed tñ inepte dicitur iusta, sicuti si iurarem falsum, non ideo iurare videor rem iniustam, si autè iustitia referatur ad causam, vt nemo iuret, nisi iusta de causa etiã competit assertorio: sed tamen non ita appareret proprium propterea quod iustitia, hoc pacto generaliter & cõiunctè dicta alios includeret comites, scilicet & vere discrete iurare. Quapropter maluit Caiet. hunc comitem soli promissorio congruere. At vero forsitan rectius & assertorio quoque censetur propriè conuenire. Nam iustitia proprie

Iuramentum vanum.

Veritas.

Iustitia.

Caiet.

Prior conclusio.

Posterior conclusio.

præ non solum ad rem iuram spectat, verum & ad iurandi causam, ut in solutione secundi ait S. Thom. iuxta illud Deut. 16. Iuste quod iustum est persequeris. Vnde ego si crimina cuius omnino occulta sub iuramento asserens detego, certè iuramentum est iniustum, sicut si iurarem me factum rem iniustam. At si iure & more requisitus illa reuelo, iustum sit meum iuramentum. Tertius demum comes iuramenti, est iudicium: hoc est discretionis prudentia. Nam etsi cum veritate iustitiam coniungas, tamen absque iudicio comite, iurare non decet. Primum scilicet ut iusta illa veritas quæ iuramento firmanda est, nequeat, ut artic. 3. dicebamus, alia via comprobari. Quocirca speculatiua dubia, nequaquam licet iuramento confirmare, sed sunt, vel rationibus, vel auctoritatibus, vel coniecturis tractanda. Quam ob rem seu Philosophus esset, seu Theologus, seu Iuriconsultus, qui locis & argumentis suæ facultatis destitutus, dubia iuraret temeritate culpam incurreret. Pari modo qui patetissimas veritate iure adstrueret, ut quod pluit, vel frigus riget, aut sol adurit. Mox iuramenti discretionem exoptulat, ut non, nisi gravissima perurgente necessitate, adhibeatur, videlicet ob aliquem pium finem, tædæ charitati & paci necessarium. Diuina enim maiestas non debet qualibet de causa in testem ascisci. Tertio requiritur iurandi prudentia, ut circumspectè, & cum debitis fiat circumstantiis, nempe in iudicio, & prævia consultatione, maturoque veritatis examine. Hæc autem questione sequenti de perjurio fusius ac pressius sigillatim examinanda pertractandaque nobis sunt per suos cuiusque gradus & numeros, ob idque satis hic fuerit, ea perscriptim proposuisse.

Primum
argum.

Argumentum primum D. Thomæ prædicta comitum nomina exponuntur. Cum enim distincta res sint, nulla in alia includitur, quare veritas hic non accipitur, ut est pars iustitiæ, qua scilicet homo fidem promissorum seruat, alioqui nomine iustitiæ comprehenderetur, sed latius, ut est omnis orationis conditio, ut id quod mente tenes, quo proferas. Eademque de causa, neque iudicium sumitur pro eiusdem iustitiæ executione, sed pro discretionis & prudentia. In secundo argumento declarat quemadmodum deo iuratio & fides, & eg-

Secundum
argum.

tera quæ ad rectè iurandum concurrunt nomine iudicij comprehenduntur. Re qua vero duo nempe veritas & iustitia ad rem iuram pertinent. Tamen ut proximè a nobis adnotandum est, iustitia ad causam etiam iurandi transferatur, ne scilicet inique veritatem asseras. In tertio denique id maxime annotandum quod iacet isti comites, cuiusque virtutis officio competant, tamen ob ingens periculum, quod iuranti imminet, tam ob diuina maiestatem, cuius nomen non est temere inuocandum, quam ob lingue humanae iurisdictionem ad iuramenti dignitatem potèstè requiruntur.

ARTICVLVS IIII.

Utrum iuramentum sit actus religionis seu laicitæ.

Postquam iuramentum constitutum esse actum virtutis, nempe pietatis & honestum, si suis comitibus exornetur, subsequitur, ut videamus cuius sit generis virtutis. Respondetur unica conclusione affirmatiua. Manifestum est quod iuramentum est actus religionis seu laicitæ, quod idem est, puta culus qui soli Deo debetur. Probat ex verbis supra citatis Deuter. & Dominum Deum tuum timebis, & ipse soli seruias, ac per nomen illius iurabis. Vbi tria verba ponuntur, in quibus diuinus cultus consistit, scilicet timor reuerentialis quantum ad intimum actum, qui soli Deo debetur, seruitus religionis, quantum ad externa opera, quæ quidem ad primum preceptum primæ tabulæ attinent. Atque honor diuini nominis ad secundum attinent preceptum iurandi. Rationem autem colligit D. Th. ex origine iusti, quæ art. 2. declarauimus. Qui iurat, diuinum testimonium ad sua dicta confirmanda inuocat, nihil autem nisi per id quod certius est & potius confirmatur. Nā p. p. q. vñ quodque tale & illud magis. Iuratio ergo per Deum, professio fidei est, qua Deus recognoscitur omnium conditor & promissor, atque adeo est actus religionis, quo Deum reueremur. Atqui hoc est quod ait Paul ad Heb. 6. Homines per maiore se iurant. Et super Matth. Hiero. 6. Qui iurat, aut venerat, aut diligit Deum, per quem iurat. Obseruandum ergo hic est, quod quemadmodum contemplatio quæ consistit